

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 128/2020-51

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Odehnalom, Vajanského 7, Trnava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 a jeho príkazom z 19. septembra 2019 na prepustenie z väzby a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 a jeho príkazom z 19. septembra 2019 na prepustenie z väzby porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je mu Okresný súd Trnava povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia [REDACTED] v sume 315,90 € (slovom tristo päťdesiat eur a deväťdesiat centov) na účet ustanoveného právneho zástupcu Mgr. Petra Odehnala, Vajanského 7, Trnava, vedený v Československej obchodnej banke, a. s., v tvare [REDACTED] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 315,90 € (slovom tristo päťdesiat eur a deväťdesiat centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky v tvare IBAN: SK89 8180 0000 0070 0006 0515 vedený v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 a jeho príkazom z 19. septembra 2019 na prepustenie z väzby (ďalej aj „napadnutý príkaz“).

2. Z obsahu kvalifikovanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením sudcu okresného súdu pre prípravné konanie sp. zn. 0 Tp 86/2016 z 22. septembra 2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave z 11. októbra 2016 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) s tým, že väzba sa započítala od 20. septembra 2016 o 05.05 h. V čase vzatia do väzby bol sťažovateľ stíhaný uznesením vyšetrovateľa z 20. septembra 2016 za prečin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky podľa § 352 ods. 1 a 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. b), i) Trestného zákona. Uznesením vyšetrovateľa z 8. novembra 2016 bolo sťažovateľovi rozšírené obvinenie aj na zločin nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 2 Trestného zákona, avšak dôvody väzby v prípravnom konaní sa nezmenili. V tejto trestnej veci za prečin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky vykonal sťažovateľ väzbu v trvaní 6 mesiacov a 1 dňa.

Dňa 21. marca 2017 bol sťažovateľ prepustený z väzby s cieľom dodania do výkonu trestu odňatia slobody v trvaní dvoch rokov, ktorý mu bol uložený rozsudkom Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 1 T 99/2015 z 24. apríla 2015. Tento výkon trestu odňatia slobody sťažovateľ vykonával od 21. marca 2017 do 19. marca 2019, keď bol z výkonu trestu odňatia slobody po jeho vykonaní prepustený.

3. Uznesením okresného súdu č. k. 5 Tk 2/2017-1867 zo 7. marca 2019 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo 14. marca 2019 bol sťažovateľ v trestnej veci prečinu falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky opätovne vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. c) a ods. 3 písm. d) Trestného poriadku, a to „*okamihom prepustenia... z výkonu trestu odňatia slobody...*“. Opätovná väzba trvala od 19. marca 2019 až do jeho prepustenia z väzby, ku ktorému došlo 20. septembra 2019 na základe napadnutého príkazu. Opätovná väzba trvala 6 mesiacov a 1 deň.

Sťažovateľ v uvedenej trestnej veci vykonal väzbu v lehotách od 20. septembra 2016 do 21. marca 2017 a od 19. marca 2019 do 20. septembra 2019, čo je celkovo jeden rok

a dva dni. Týmto postupom bolo podľa sťažovateľa porušené ustanovenie § 76 ods. 6 písm. a) Trestného poriadku v spojení s § 79 ods. 1, 2 Trestného poriadku tým, že ho okresný súd neprepustil z väzby po uplynutí celkovej lehoty väzby 12 mesiacov, ale až o dva dni neskôr. Jeho celková lehota väzby uplynula 18. septembra 2019, keď mal byť z väzby prepustený.

Podľa sťažovateľa bol od 19. septembra 2019 do 20. septembra 2019 vo väzbe bez právneho dôvodu a v rozpore s označenými právami, čím došlo k porušeniu jeho ústavného práva na osobnú slobodu.

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 5Tk/2/2017 spočívajúcom v neprepustení z väzby po uplynutí celkovej lehoty väzby, porušené bolo.

Právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2, ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 1, ods. 3, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 5Tk/2/2017 a jeho príkazom na prepustenie z väzby, sp. zn. 5Tk/2/2017, na základe ktorého bol sťažovateľ z väzby prepustený dňa 20.9.2019, porušené bolo.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané zadosťučinenie v sume 2.500,- € (slovom dvetisícpäťsto Euro), ktoré je Okresný súd Trnava povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Trnava je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v sume 315,90 €... za 2 úkony právnej služby... na účet jeho právneho zástupcu...“

5. Ústavný súd ešte pred predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti vyzval 15. januára 2020 Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby Leopoldov (ďalej len „ústav“), aby sa vyjadril, kedy a za akých okolností bol sťažovateľ prepustený z väzby. V liste č. ÚVTOSaÚVV-14-1/13-2020 z 20. januára 2020 ústav uviedol, že sťažovateľ bol na slobodu prepustený na základe napadnutého príkazu okresného súdu,

ktorý je pre ústav „právne záväzný... v čase, ktorý stanovil Okresný súd Trnava, t. j. dňa 20.09.2019 o 5:05 hod.“.

6. K ústavnej sťažnosti sa ešte pred predbežným prerokovaním veci vyjadril aj predseda okresného súdu, ktorý v prípise sp. zn. 1 SprV 142/2020 z 13. februára 2020 uviedol:

„Obvinený bol do väzby vzatý uznesením tunajšieho súdu sp. zn. 0Tp/86/2016 zo dňa 22.09.2016 so započítaním väzby od 20.09.2016 o 05.05 hod., pričom z väzby bol prepustený dňa 21.03.2017 z dôvodu výkonu trestu odňatia slobody v trestnej veci Okresného súdu Bratislava III vedenej pod sp. zn. 1T/99/2015.

Podľa lustrácie ZVJS bol obvinený vo výkone trestu odňatia slobody v trestnej veci Okresného súdu Bratislava III vedenej pod sp. zn. 1T/99/2015 od 21.03.2017 do 19.03.2019, pričom v trestnej veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 5Tk/2/2017 bol do väzby opätovne vzatý dňa 19.03.2019 uznesením tunajšieho súdu sp. zn. 5Tk/2/2017 zo dňa 07.03.2019 a následne z väzby prepustený dňa 20.09.2019 príkazom tunajšieho súdu sp. zn. 5Tk/2/2017 zo dňa 19.09.2019.

Z uvedeného je potom možné vyvodit', že obvinený mal byť z väzby prepustený dňa 18.09.2019.

Záverom ale poznamenávam, že predmetná vec nie je doposiaľ právoplatne skončená a pokiaľ by obvinený mal byť uznaný vinným, bude možné mu do uloženého trestu odňatia slobody väzbu započítat' v plnom rozsahu.“

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 128/2020-38 z 26. mája 2020 ju podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľa

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde predložil prijatú ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie a podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde ich vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

9. Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu opätovne vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprV 560/2020 z 11. júna 2020, v ktorom uviedol, že zotrúva na svojom stanovisku z 13. februára 2020, a opakovane dodal, že „... predmetná vec nie je doposiaľ právoplatne a pokiaľ by obvinený mal byť uznaný vinným, bude možné mu do uloženého trestu odňatia slobody väzbu započítať v plnom rozsahu.“.

V uvedenom prípise predseda okresného súdu zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

10. Právny zástupca sťažovateľa možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu nevyužil. V súvislosti s účasťou na ústnom pojednávaní sťažovateľ v podaní z 12. mája 2020 vyjadril súhlas na upustenie od ústneho pojednávania.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava

12. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy sa osobná sloboda zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

15. Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanoveného zákonom:

a) zákonné pozbavenie slobody osoby po odsúdení príslušným súdom;

b) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody z dôvodu nesplnenia rozhodnutia vydaného súdom v súlade so zákonom alebo s cieľom zabezpečiť splnenie povinnosti stanovenej zákonom;

c) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody na účely predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak je to dôvodne považované za potrebné za účelom zabránenia spáchaniu trestného činu alebo úteku po jeho spáchaní;

d) pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely predvedenia pred príslušný súdny orgán;

e) zákonné pozbavenie slobody osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;

f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie o vypovedaní alebo vydaní.

16. Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

17. Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

18. Podľa § 76 ods. 1 Trestného poriadku väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutný čas.

19. Podľa § 76 ods. 6 písm. a) Trestného poriadku celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin.

20. Podľa § 79 ods. 1 Trestného poriadku ak pominie dôvod väzby, dôvod na jej ďalšie trvanie alebo uplynie lehota uvedená v § 76 ods. 6 alebo 7 alebo § 78, musí byť obvinený ihneď prepustený na slobodu. V prípravnom konaní o tom rozhodne prokurátor.

21. Podľa § 79 ods. 2 Trestného poriadku policajt, prokurátor, sudca pre prípravné konanie a súd sú povinní skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, alebo či sa zmenili. Sudca pre prípravné konanie tak koná iba pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie lehoty väzby alebo o zmene dôvodov väzby a pri rozhodovaní o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby podľa ods. 3.

Ak v prípravnom konaní prokurátor zistí, že dôvody väzby sa zmenili, podá návrh sudcovi pre prípravné konanie na rozhodnutie o zmene dôvodov väzby. Sudca pre prípravné

konanie o takom návrhu rozhodne bez meškania. Ak súd vyhlásil oslobodzujúci rozsudok, predseda senátu bezodkladne vydá príkaz na prepustenie obvineného z väzby s uvedením dôvodu prepustenia a uvedie túto okolnosť v zápisnici; takto postupuje predseda senátu aj vtedy, ak v súdnom konaní uplynula lehota väzby podľa § 76 ods. 6.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

22. Z petitu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru postupom okresného súdu a jeho napadnutým príkazom z dôvodu, že bol z výkonu väzby prepustený o 2 dni neskôr, teda po uplynutí zákonnej lehoty väzby.

23. Z čl. 127 ústavy vyplýva, že ústava rozdeľuje ústavnú ochranu základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmto právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

24. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (napr. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 6/02, I. ÚS 189/03).

25. Poukazujúc na svoju ustálenú judikatúru, ústavný súd konštatuje, že väzba je v systéme zaist'ovacích trestnoprávnych prostriedkov najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv jednotlivca obvineného z trestného činu. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu ústavnosti a zákonnosti (III. ÚS 26/01, I. ÚS 401/2019). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu dbať o to, aby doba väzby obvineného neprekročila nevyhnutnú hranicu.

26. Ústava v čl. 17 zahŕňa v podstate všetky práva, ktoré vyplývajú aj z čl. 5 dohovoru. V prípade oboch ustanovení ide o ochranu osobnej slobody a o určenie jasných limitov pre štátnu moc v prípade zásahu do osobnej slobody fyzickej slobody.

27. Z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Ústava sama teda neustanovuje ani dôvody väzby, ani čas, na ktorý možno vziať do väzby, ale odkazuje v tomto smere na zákonnú úpravu. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody. V dôsledku toho nerešpektovanie príslušnej zákonnej úpravy je zároveň nerešpektovaním ústavy, a tým i porušením ňou zaručeného práva na osobnú slobodu. Ústavné záruky osobnej slobody jednotlivca sa však v prípade väzby len odkazom na zákonnú úpravu nevyčerpávajú.

28. Článok 17 ods. 5 ústavy nemožno vykladať bez súvislosti s ďalšími odsekmi tohto článku. Jeho ustanovenia v ods. 2 až 5 vecne spolu úzko súvisia a vyjadrujú rovnakú ústavnú požiadavku, a to zveriť rozhodovanie o väzbe do výlučnej právomoci súdov. Tieto ustanovenia nadväzujú na prvý odsek tohto článku, podľa ktorého „osobná sloboda sa zaručuje“. Ústavodarca tým jasne vyjadril, aký veľký význam pripisuje jednak samotnej osobnej slobode jednotlivca a jednak úlohe súdov a ich orgánov pri napĺňaní ústavných záruk tejto slobody. Ako ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 55/98 z 18. októbra 2001 uviedol, podľa ústavy zo všetkých orgánov činných v trestnom konaní sú to práve súdy, ktoré majú zodpovednosť za to, či v prípade osoby obvinenej z trestného činu bude proti nej trestné konanie vedené vo väzbe alebo na slobode.

29. Na prevzatie tejto zodpovednosti všeobecnými súdmi ústava ustanovuje formu autoritatívneho „rozhodnutia“, ktorú v spojení s požiadavkou, že „nikoho nemožno pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“ (čl. 17 ods. 2), treba chápať v materiálnom, ako i vo formálnom zmysle slova.

30. V materiálnom zmysle slova ústava vyžaduje, aby rozhodnutie konajúceho súdu o väzbe zodpovedalo významu zaručenej osobnej slobody a zároveň „dôvodom a času ustanovenému zákonom“. Z ustanovenia čl. 17 ods. 5 ústavy je evidentné, že „rozhodnutie“, „dôvody“ a „čas, na ktorý možno vziať do väzby“, tvoria jeden celok. Vzhľadom na to, že „osobná sloboda“ je ústavne garantovaným princípom a „pozbavenie slobody – väzba“ je výnimkou z neho, musí úvaha konajúceho súdu o existencii zákonom ustanovených dôvodov a času väzby v konkrétnom prípade zodpovedať vždy tomuto vzťahu medzi princípom a výnimkou. Výnimočnosti tohto prostriedku musí zodpovedať aj jeho čas použitia tak, aby väzba nepresiahla v konkrétnom prípade s ohľadom na jeho okolnosti nevyhnutnú dobu. Trvanie väzby možno totiž v konkrétnom prípade ospravedlniť, len ak existujú jasné náznaky skutočného verejného záujmu, ktoré napriek prezumpcii nevinny prevažujú nad právom obvineného na osobnú slobodu. Vo formálnom zmysle slova ústava vyžaduje, aby súd túto svoju úvahu vyjadril ešte aj spôsobom, ktorý pre rozhodnutie o väzbe ustanovuje zákon. Ústava tak jasne dbá o to, aby väzba ako opatrenie pozbavujúce osobnej slobody bola vykonaná spôsobom poskytujúcim obvinenému základné procesné záruky proti svojvoľnému postupu orgánov činných v trestnom konaní (II. ÚS 55/98, I. ÚS 6/02, I. ÚS 165/02, III. ÚS 222/06).

31. Väzba v trestnom konaní má vždy formu predbežného opatrenia pre realizáciu riadneho a spravodlivého procesu, a nie prevažne povahu preventívnu a už vôbec nie povahu satisfakčnú, či dokonca represívnu ako trest. Pretože ide o dočasné obmedzenie osobnej slobody, musí existovať nevyhnutnosť uvalenia väzby a držania obvineného v nej len pre určitý legitímny účel, a to len po určitý čas.

32. Prípustnosť trvania väzobného stíhania v trestnom konaní upravuje § 76 a nasl. Trestného poriadku. Podľa § 76 ods. 1 Trestného poriadku väzba v rámci základnej alebo predĺženej lehoty väzby v prípravnom konaní a väzba v konaní pred súdom môže trvať len

nevyhnutný čas. Celková dĺžka väzby v trestnom konaní je ustanovená v § 76 ods. 6 Trestného poriadku, podľa ktorého celková lehota väzby v prípravnom konaní spolu s väzbou v konaní pred súdom nesmie presiahnuť dvanásť mesiacov, ak je vedené trestné stíhanie pre prečin, ako tomu je aj v posudzovanom prípade. Lehoty trvania väzby sú procesnou zárukou proti neopodstatnenému zásahu do osobnej slobody jednotlivca, spravidla sa však netýkajú konkrétnych skutkových okolností zakladajúcich dôvody väzby (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 95/1999).

33. Požiadavka, aby vzhľadom na všetky okolnosti prípadu trvanie väzby neprekročilo nevyhnutnú dobu, vyžaduje preveriť nielen existenciu a relevantnosť dôvodov väzby, ale aj doterajší postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu. Právo na osobnú slobodu zaručené čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy môže byť totiž porušené aj tým, že orgány činné v trestnom konaní a súd nepostupujú v čase, keď je obvinený vo väzbe, s osobitnou starostlivosťou a urýchlením (m. m. II. ÚS 55/98).

34. V zmysle ústavných záruk osobnej slobody (čl. 17 ústavy) musí byť preto väzba chápaná ako výnimočný prostriedok zaistenia obvineného na účely trestného konania v prípade zistenia skutočností ustanovených zákonom, ktoré odôvodňujú nevyhnutnosť jeho použitia v záujme včasného a náležitého objasnenia trestných činov a spravodlivého postihu ich páchatel'ov. Trvanie väzby nad lehotu, ktorá je zákonom ustanovená ako maximálna, už podľa ústavy nemožno v žiadnom prípade ospravedlniť (II. ÚS 55/98).

35. Ústavný súd pri posudzovaní ústavných sťažností namietajúcich porušenie čl. 17 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej judikatúry, v zmysle ktorej čl. 17 ods. 2 ústavy vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím

sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby.

Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07).

36. Ústavný súd už judikoval (II. ÚS 55/98, III. ÚS 222/06, IV. ÚS 112/08), že záruky osobnej slobody jednotlivca sa v prípade väzby nevyčerpávajú len odkazom na zákonnú úpravu, ale tieto záruky treba vnímať v širších súvislostiach. Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva okrem iného aj právo byť vo väzbe na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu, nadväzujúc na prvý odsek čl. 17 ústavy, podľa ktorého osobná sloboda sa zaručuje.

Ústavný súd tým vyjadril význam osobnej slobody jednotlivca, ako aj úlohy súdov a sudcov pri napĺňaní ústavných záruk osobnej slobody. Rovnako základné práva a slobody podľa ústavy treba vykladať a uplatňovať v zmysle a v duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 1/93, PL. ÚS 15/98) a do rámca ústavných záruk práva na osobnú slobodu treba zahrnúť aj záruky poskytované čl. 5 dohovoru, ako ich vykladá a uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre (II. ÚS 55/98, III. ÚS 7/00).

37. Väzbu ako zásah do osobnej slobody je nutné posudzovať vždy z hľadiska času, pretože je to výnimočný inštitút zaistenia obvineného na účely trestného konania, avšak môže trvať iba po nevyhnutne nutnú dobu, resp. dobu určenú zákonom (§ 76 ods. 6 Trestného poriadku). Uplynutím celkovej dĺžky väzby ustanovenej zákonom musí byť obvinená osoba prepustená na slobodu. Nerešpektovaním zákonnej úpravy podľa Trestného poriadku a neprepustením takejto osoby na slobodu dochádza k porušeniu práva na osobnú slobodu, ktorá je garantovaná čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru.

38. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom ústavnej sťažnosti a argumentáciou sťažovateľa, ako aj s ohľadom na citovanú judikatúru konštatuje porušenie sťažovateľom označených práv. Zo zistených skutočností považuje ústavný súd za preukázané, že lehota väzby sťažovateľa v trestnej veci prečinu falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky vedenej okresným súdom v konaní pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 uplynula 18. septembra 2019, pričom na základe napadnutého príkazu okresného súdu bol sťažovateľ na slobodu prepustený až 20. septembra 2019.

39. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 a jeho napadnutým príkazom bolo porušené základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a právo na slobodu a bezpečnosť zaručené v čl. 5 ods. 3 a 4 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

40. Článok 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby pozbavenie osobnej slobody bolo zákonné a v súlade s konaním ustanoveným zákonom, pričom dohovor tu priamo odkazuje na vnútroštátne právo a upravuje povinnosť dodržiavať hmotné aj procesné právne normy a taktiež povinnosť, aby každé pozbavenie osobnej slobody bolo zároveň v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou (napr. *Bozano v. Francúzsko*, č. 9990/82, rozsudok ESĽP z 18. 12. 1986, bod 54; *Stanev v. Bulharsko*, č. 36760/06, rozsudok Veľkej komory ESĽP zo 17. 1. 2012, bod 143).

41. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti namieta porušenie práva podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru bez toho, aby špecifikoval, porušenie ktorého konkrétneho práva podľa čl. 5 ods. 1 namieta. Z obsahu odôvodnenia ústavnej sťažnosti však vyplýva, že namieta porušenie práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru.

Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa o porušení jeho práva zaručeného čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru konštatuje, že ústavnou sťažnosťou napadnutý postup okresného súdu a jeho napadnutý príkaz sa netýkal ďalšieho trvania väzby sťažovateľa, ale jeho prepustenia z väzby z dôvodu skončenia príslušnej zákonnej lehoty väzby.

Dôvodnosť ďalšieho trvania väzby je však *ratione materiae* súčasťou čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru. Článok 5 ods. 1 písm. c) dohovoru sa, naopak, *ratione materiae* vzťahuje na rozhodovanie o vzatí do väzby (o uvalení väzby). Sťažovateľova námietka o porušení práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru je preto neopodstatnená (obdobne napr. I. ÚS 352/06, III. ÚS 34/07, III. ÚS 67/08, II. ÚS 105/2019).

42. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a jeho príkazom z 19. septembra 2019 nevyhovел (bod 5 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

44. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 500 € z dôvodov uvedených vo svojej ústavnej sťažnosti, poukazujúc na to, že pozbavenie osobnej slobody väzbou v rozsahu nad zákonom stanovenú celkovú lehotu väzby je protiústavne a nezákonné a predstavuje vážny zásah do jeho ústavných práv. Zásah okresného súdu pozostávajúci z prepustenia z väzby na slobodu po uplynutí zákonnej lehoty väzby nie je možné odstrániť v plnom rozsahu spätne len samotným konštatovaním o porušení základných práv.

45. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho

porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

46. Vzhľadom na zistený stav posudzovaného konania ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 500 € (bod 2 výroku nálezu).

VI.

Náhrada trov konania

47. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

48. Právny zástupca sťažovateľa v petite ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom za 2 úkony právnej služby, ktoré vyčíslil v celkovej sume 315,90 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

49. Vzhľadom na to, že sťažovateľom vyčíslená suma trov právneho zastúpenia nepresiahla sumu, ktorá by mu patrila v zmysle § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky za 2 úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu vykonané v roku 2020, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej sume 315,90 €.

50. Keďže ústavný súd po splnení podmienok sťažovateľovi ustanovil právneho zástupcu uznesením č. k. II. ÚS 128/2020-23 z 2. apríla 2020, uložil povinnosť zaplatiť právnemu zástupcovi trovy konania Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozpočtových prostriedkov. Zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť tieto trovy štátu na účet ústavného súdu (body 3 a 4 výroku nálezu).

51. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu